

zés folyamatának visszaadására is törekszik, eközben pedig bőven merít a modern regényirodalom eszköztárából.

Elsőnek a prousti asszociációs technikát kell megemlítenem. Papp regényében az emlékező csapongva idézi fel kisgyermekkori emlékeit, egyik történetről ugrik át a másikra, gyakran úgy, hogy az előző történetet még be sem fejezte, így az új történet beékelődik a régibe. Az események felelevenítésébe a magyar anekdotikus hagyomány is belejátszik. Az epizódok többnyire röviddek, humoros-csattanós befejezésűek. Mint például az esti iddógálásból késő éjszaka egy szál ingben hazatérő nagyapa esete (ezúttal az apai ágról), akit harcias természetű felesége sodrófával hajtott ki a tokaji szőlőkbe, hogy megkeresse elhagyott ruhadarabjait.

A gyors asszociációk pergő ritmusúvá teszik a regényt. Ezzel ellentétes hatást vált ki az olvasóból az „új regény”-ből ismert tárgyias bemutatás. Szintén lassító, életképteremtő funkciója van a regény egészét átszövő lírai nyelvezetnek („A mozdonygőz ki-be járt az ablakon, mintha szomszédasszonyok sóhajtoznának illatosan, szavak nélkül... A sínpárok ütőere a jövő-menő vonatok ritmusára lüktetett”).

Papp Tibor érzékletes könyvvel állított emléket a magyar falunak, családjá előtte járó generációinak, és színvonalas olvasmányt kínálva segí-

ti az olvasót, hogy az meglássa a múlt valóságos arányait.

SOMOGYI GYULA

(Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003,
285 oldal, 2000 Ft)

MEZEY KATALIN:

A kidöntött kerítés

Az olvasó, miután átlépi a *kidöntött kerítést* és visszanéz Mezey Katalin könyvére, nehezen tudja eldönteni, mit is olvasott valójában. A borítón Oláh Mátyás László illusztrációja egy kislányt ábrázol, a háttérben motort szerelő papájával. Bizarr, de mégis mesészerű kép. Aztán az első mondat – „Az 1940-es évek második felében és az ötvenes években voltam gyerek” – már máshogyan láttatja a helyzetet. Mi is ez a könyv? Mesekönyv, gyerekkönyv, visszaemlékezés? Vagy egy visszaemlékező gyermek meseköntösbe bújtatott, valójában megrázó elbeszélése? Maga a szerző remekül határozza meg könyve műfaját: „gyerekkori történetek”. Az a bizonyos gyerekkor, amikor ezek a kerítésen inneni és túli dolgok történnek, a nem túl mesés, ám annál nyomasztóbb ötvenes évek, a hely pedig a mesés, így (látszólag) kevésbé nyomasztó Pasarét, a Szilágyi Erzsébet fasor és környéke.

Mégis mesék. A korszak, valamint a háttérben és gyakran az előtérben megjelenő történelmi démonok (ÁVO, háború stb.) ellenére is. Mint madárhoz a szárny, hogy repülni tudjon, úgy tapad a meséhez a valóság felülírására való képesség. Ám nem minden madárnak kell repülnie. Ezek a mesék földközélen maradnak: egy pasaréti kert, egy hűvösvölgyi villamosmegálló vagy egy óbudai villa maga a teljes világ. A nézőpontnak köszönhetően mesévé tágulnak a leírások, például az, hogy hogyan államosítják az apa kertészetét, vagy hogy miért is kell rettegni a késői csengetéstől. A tizenegy történet főszereplője és a könyv elbeszélője, mesélője, Lovas Zsuzsika meg van áldva a gyermekek azon képességével, hogy anyagi realitásában tudja megmutatni a világot, annak tapintható, szagolható, érezhető, de nem *tudható* lényegét. Ez persze áttételesen rafinált írói eljárás, tudatosan, és egy szinten túl vállaltan ironikus elbeszélői módor is egyben. Innen visszaolvasva a könyv címe a mesealkotás (és így a mese-befogadás) metaforájaként is értelmezhető: a kerítés mindig elválaszt, de ez a kettősség könnyen felszámolható. Kérdés, hogy valóban fel akarjuk-e számolni? Ha nem, akkor is meghat bennünket a történetek esetlegessége, humora, melegsége. Ha mégis úgy határozunk, kidöntjük a kerítést, akkor megállapíthatjuk: mennyi ellentmondás,

történelmi botrány van körülötünk, amit egy gyermek adott esetben sokkal felfokozottabban érzékel és láttat!

Amint a mesékben lenni szokott, a gyermekek mellett az öregek is különös képességek birtokában vannak; ahogy az apa mondja, „az öregek sokszor jobban ismerik a jövőt, mint a legnagyobb tudósok.” A visszaemlékező elbeszélő egyszerűre tud gyermek és „öreg” lenni. Egyszerre írja le a jelenségeket, ahogy vannak, és finoman, egy-egy félmondattal reflektál is azokra. Ez a polaritás szintén a kerítés két oldala. Reális és elképzelt, spontán és tudatos, megszokott és idegen. A fáktól és a félelemtől eltakart belső világ, valamint a nagy, ismeretlen külvilág a könyv közepén különösen kereszteli egymást. A leghosszabb történet két fejezetből áll: Ferike véletlenül fennmarad a villamoson (*Villamoskaland*) és öt óra múlva tér vissza (*Öt felfedezetlen óra*). Előbb kiutazik, majd visszajön. Eközben pedig minden félelem és szorongás a felszínre tör. Nem Ferike kalandjait látjuk, hanem a család aggodását, tipródását a gyerek hiányában. Ferike persze visszatér, hiszen mese a mese. Útközben dolgát végezte és illedelmesen haza is viszi azt a bizonyos dolgot. Megkapó befejezése a nagy kalandnak.

A könyv legvége már keserűbb mese. Zsuzsika és papája kirándulásuk után Óbuda határában brum-

mognak a motorral, ami bizony le-
robban. Alkonyodik. Betolják egy
öregúrhoz, késő este hazatérnek. Az
anya ijedtségében bejelentette eltű-
nésüket, ettől viszont az apa ijed
meg. Zsuzsika pedig a szobájába
menekül: „Lehet, hogy még ma éj-
szaka megtalálnak a rendőrök.”

Most akkor: mese a mese?

SZEGŐ JÁNOS

(Új KÉZirat Kiadó – Írók Szakszervezete,
Budapest, 2003, 69 oldal, 980 Ft)

JENEI GYULA:

Futóhomok

Az Eső-könyvek sorozat harmadik da-
rabjaként jelent meg a Szolnokon élő
költő, szerkesztő és újságíró, Jenei
Gyula legújabb munkája.

Nevével eddig főként lírai al-
kotások kapcsán találkozhattunk;
korábbi könyvei (*Hátországban*,
Valahogy, *A víztorony vitorlái*, *Gra-
fitnap*) után ezúttal tárcái közül vá-
logatott össze és adott közre egy
kötetre valót.

A *Futóhomok* című tárcatár az
1994 és 2002 közti időszakban írott
több száz kézirat rostálásával nyerte
el végleges formáját. A prózai írások
túlnyomórészt felkérésre születtek;
többségük országos napilapokban
jelent meg, egy részük pedig a rádi-
óban hangzott el.

Tartalmát tekintve a könyv nem
bomlik tematikus egységekre. A tarta-
lomjegyzéket böngészve egy igen szí-
nes körkép mozaikjai rajzolódnak ki
előttünk. Közelebbről nézve feltárul a
rendszer váltást követő szűk egy évti-
zed története, s a személyes tapasztala-
tokkal kiegészülve reaktíválódnak az
egykori aktualitások, régi esemé-
nyek, folyamatok.

Jenei hősei egyszerű emberek;
mély, őszinte empátiával fordul az
„utca embere” felé. Felismeri, s ami
ennél fontosabb, elismeri a hibákat.
A hentespult mögött álló, csalni ta-
nuló kereskedőtanoncok éppúgy
megragadják figyelmét, mint átalá-
kuló társadalmunk új jelenségei: az
internet használata vagy a gyorsét-
termek elterjedése. A szerző kiváló
arányérzékkel jeleníti meg a múlt és
a közeli jövő között feszülő jelen rez-
düléseit.

A feljegyzések, saját élményfor-
rásból táplálkozó jegyzetek sorjázása
közben – szinte észrevétlenül – tárul
fel Jenei egyénisége; nyílt állásfoglá-
lása minden esetben a meggyőzés
eszközeként funkcionál. A sokszor
triviálisnak tűnő kérdések éppen az
egyéniesség mozgósító erejét kiakná-
va tűnnek fel új színben.

Olvasás közben az volt az érzé-
sem, hogy Magyarországa a könyv.
Pontosabban: a könyv Magyaror-
szág. Az elmúlt évtized Magyaror-
szága. Szigorúan rögzített tények,
pontos, helytálló reflexiók elegye:
látlet. Az ezredfordulóé, a válto-